

Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení

Ing. Mgr. Tomáš Klusák

Obsah přednášky

- Pracovní právo a jeho prameny
- Účastníci PP vztahů a pracovní poměr
- Právo sociálního zabezpečení

Pracovní právo

- Prameny:
 - Zákoník práce
 - Typické pro pracovní právo je úprava kolektivními smlouvami nebo vnitřními předpisy
- Co neupravuje ZP, tak úprava v OZ
- Odchýlení od ZP, jen když to zákon výslovně nezakazuje, nebo pokud z povahy ustanovení nevyplývá, že se od ZP nelze odchýlit
- Lze se odchýlit smlouvou nebo vnitřním předpisem

Pracovněprávní vztahy

- Zásady pro PPV
 - Zvláštní ochrana zaměstnance
 - Uspokojivé a bezpečné pracovní podmínky pro výkon práce
 - Spravedlivé odměňování zaměstnance
 - Řádný výkon práce zaměstnance v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele
 - Rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace

PPV

- Právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli
 - Individuální mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, kdy obsahem jsou práva a povinnosti
 - Kolektivní vztahy, jejichž subjektem jsou např. odbory
- Právní vztahy vznikající před vznikem PPV, např. výběrové řízení

Závislá práce

- Činnost, jež je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance
- Výlučně osobní výkon práce
- Výkon práce dle pokynů zaměstnavatele a jeho jménem
- Výkon práce za mzdu, plat nebo odměnu za práci
- Výkon práce v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele
- Výkon práce na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost

Základní PPV

- Pracovní poměr
- Právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr

Účastníci PPV

- Zaměstnanec
 - F.O., jež dosáhne 15 let věku, avšak zaměstnavatel před ukončením základní školy pracovní poměr nesmí vůbec sjednat.
 - zákonný zástupce, nejčastěji rodič zaměstnance mladšího 16 let, může okamžitě zrušit jeho pracovní poměr dohodu o pracovní činnosti či provedení práce, pokud je to nutné v zájmu vzdělání, vývoje nebo zdraví dítěte. Nutné přivolení soudu

Účastníci PPV

- Zaměstnavatel
 - F.O. ,P.O. nebo stát (organizační složka)
 - U F.O. můžete být zaměstnavatel od 18 let věku
- Odbory
 - Mají právo jednat za zaměstnance např. v rámci kolektivního vyjednávání
 - Mohou vstupovat do právních vztahů se zaměstnavatelem

Pracovní poměr (PP)

- Vznik
 - Pracovní smlouvou
 - Volbou
 - Jmenováním
- Doba trvání PP

Na dobu neurčitou,
pokud nebyla
sjednána doba trvání

Dobu určitou,
nesmí
přesáhnout 3
roky a max. 2x

Pracovní smlouva

- Musí obsahovat
 - Druh práce, místo výkonu práce, den nástupu do práce
 - Lze odstoupit, jen dokud zaměstnanec nenastoupil do práce, musí mít písemnou formu
 - Musí být uzavřena písemně
 - Každá strana musí obdržet jedno vyhotovení pracovní smlouvy

Zkušební doba

- Je-li sjednána, tak nesmí být delší než
 - 3 měsíce ode dne vzniku PP
 - 6 měsíců ode vzniku PP u vedoucího zaměstnance
- Musí být sjednána písemně a nesmí být dodatečně prodlužována, kromě překážek v práci a dovolené
- Bez udání důvodu lze ukončit PP z obou stran ve zkušební době

Skončení PP

- Dohodou (písemná, dohodnutí dne)
- Výpovědí
- Okamžitým zrušením
- Zrušením ve zkušební době
- Uplynutím sjednané doby, když je PP na dobu určitou

Výpověď

- Písemně, jinak se k ní nepřihlíží
- Zaměstnanec bez udání důvodu vs.
Zaměstnavatel jen z důvodu v § 52 ZP
 - Musí ten důvod být konkrétně vymezen
- Výpovědní doba běží nejméně 2 měsíce
- Př. Dáme výpověď dnes, kdy skončí PP?

Výpověď daná zaměstnavatelem

- Ruší se zaměstnavatel nebo jeho část
- Přemísťuje se zaměstnavatel nebo jeho část
- Stane se zaměstnanec nadbytečným (nutno prokázat)
- Pozbytí zdravotní způsobilosti
- Nesplňuje-li zaměstnanec předpoklady stanovené právními předpisy pro výkon sjednané práce nebo nesplňuje-li bez zavinění zaměstnavatele požadavky pro řádný výkon této práce
- Závažné porušení pracovních povinností
- Poruší-li zaměstnanec zvláště hrubým způsobem jinou povinnost zaměstnance stanovenou v § 301a ZP

Okamžité zrušení PP

○ Zaměstnavatel

- Zaměstnanec byl pravomocně odsouzen na dobu delší než 1 rok, nebo pravomocně odsouzen na 6 m. v souvislosti s plněním pracovních úkolů
- Zaměstnanec porušil pracovní povinnosti zvláště hrubým způsobem
- Nelze s těhotnou zaměstnankyní, zaměstnankyní na mateřské dovolené, zaměstnancem nebo zaměstnankyní, kteří čerpají rodičovskou dovolenou

○ Zaměstnanec

- Dle lékařského posudku nemůže konat práci a zaměstnavatel neumožnil přechod na jinou práci
- Nevyplacení mzdy nebo platu nebo jeho části do 15 dnů po splatnosti

Dohody

- Dohoda o provedení práce
 - Rozsah práce nesmí být delší než 300 hodin za rok
 - Dohoda o provedení práce zpravidla obsahuje:
 - vymezení pracovního úkolu nebo činnosti, která má být vykonávána, místo výkonu práce, předpokládaný rozsah práce (v hodinách), doba, v níž má být práce provedena (odevzdána), odměna (nesmí být nižší než minimální mzda), doba, na kterou se dohoda uzavírá (je povinným ujednáním).

Dohody

- Dohoda o pracovní činnosti
 - Může být, i když nebude přes 300 h.
 - Nelze víc než 20h. týdně
 - Zrušení dohodou, výpověď bez udání důvodu (výpovědní doba doba 15 dní)
 - Okamžité zrušení stejně jako pracovní poměr

Týdenní pracovní doba

- činí 40 hodin týdně.
- Délka stanovené týdenní pracovní doby činí u zaměstnanců
- a) pracujících v podzemí při těžbě uhlí, rud a nerudných surovin, v důlní výstavbě a na báňských pracovištích geologického průzkumu 37,5 hodiny týdně,
- b) s třísměnným a nepřetržitým pracovním režimem 37,5 hodiny týdně,
- c) s dvousměnným pracovním režimem 38,75 hodiny týdně.
- Zkrácení stanovené týdenní pracovní doby
 - Stát ne, soukromý zaměstnavatel ano na základě kol. smlouvy nebo interního předpisu

Právo sociální zabezpečení

- Sociální pojištění
 - zdravotní pojištění
 - Z vyměřovacího základu se odvádí 13,5 %. Jednu třetinu (tedy 4,5 %) hradí zaměstnanec, zbývající dvě třetiny (tedy 9 %) hradí zaměstnavatel ze svých prostředků. 2 352 Kč měsíčně pro OSVČ, 1 971 Kč měsíčně pro OBZP – osoby bez zdanitelných příjmů
 - nemocenské pojištění
 - úrazové pojištění
 - důchodové pojištění
 - penzijní připojištění
- Státní sociální podpora
- Sociální pomoc

Nemocenské pojištění

- Systém nemocenského pojištění je určen pro výdělečně činné osoby, které při ztrátě příjmu v případech tzv. krátkodobých sociálních událostí (dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci nebo úrazu či karantény, ošetřování člena rodiny, těhotenství a mateřství, péče o dítě) zabezpečuje peněžitými dávkami nemocenského pojištění.
- zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zaměstnanci povinně, OSVČ dobrovolně
- **4 druhy peněžitých dávek**, a to:
 - Nemocenské (od 15. dne, předtím od 1. dne náhrada mzdy)
 - Peněžitá pomoc v mateřství (28 týdnů)
 - Otcovská (1 týden)
 - Ošetřovné (nejdéle 9 dnů, sám rodič 16 dnů)
 - Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství
- Vyplácí Okresní správa sociálního zabezpečení

Důchodové pojištění

- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- Starobní, invalidní, vdovský a vdovecký, sirotčí
- Důchodový věk se neustále zvyšuje
 - u mužů horní hranice 65 let
 - u žen závisí na ročníku narození - před rokem narození 1972 i na počtu dětí

Státní sociální podpora

- zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- dávky:
 - přídavek na dítě (500 – 1 000 Kč)
 - rodičovský příspěvek (celková částka 300 000 Kč, nejdéle do 4 let věku dítěte)
 - příspěvek na bydlení
 - dávky péstounské péče
 - Porodné (13 000 Kč)
 - Pohřebné (5 000 Kč)
- Orgánem je Úřad práce
- 1,2 % odvádí zaměstnavatel

Sociální pomoc

- Pomoc v hmotné nouzi
 - zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:
 - příspěvek na živobytí
 - doplatek na bydlení
 - mimořádná okamžitá pomoc
- Orgánem je Úřad práce

Otázky???

Děkuji za pozornost

Literatura

- TOMANCOVÁ, SCHELLE K., SCHELLEOVÁ, I., HYNŠT, A.: *Základy práva (nejen) pro školy*. Jaroslava Tomancová a kolektiv. 1. vyd. Boskovice: ALBERT, 2007. 360 s. Právo. ISBN 80-73-26-110-3
- Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce ve znění pozdějších předpisů
- <http://www.mpsv.cz/cs/7> (nemocenské pojištění)
- <http://www.mpsv.cz/cs/2> (státní sociální podpora)
- <http://www.mpsv.cz/cs/5> (pomoc v hmotné nouzi)